

tal olvasótáborral foglalkozik, hanem a szülőkkel is. Megbeszéli a szülőkkel, hogy milyen könyveket olvassanak gyermekeik, s őket magukat milyen könyvek elolvasása segíti legjobban a nevelésben.

Ki kell említeni, hogy a szovjet gyermekkönyvtáros elsősorrendű feladatának érzi, hogy kis olvasó ban elmélyítse a hazafiság érzését, hogy a gyermekeket Lenin, Sztálin, a párt és a kormány vezetői iránti odaadó tiszteletre nevelje. Ez a külsőségekben is kifejezésre jut, például a Moszkvai Központi Gyermekkönyvtárban, ahol a bejáratnál nagyméretű dekoráció, Sztálin elvtársnak a pionirokhoz intézett levele fogadja a belépőt.

Tovább lehetne sorolni még a szovjet gyermekkönyvtárak értékes tapasztalatait a gyermekek számára rendezett változatos témákról szóló könyvkiállításokról, az ifjúsági írók népszerűsítéséről, az irodalmi körökről. Befejezésül néhány jó-

tanácsot ismertetünk, melyeket a Moszkva Központi Könyvtár ad feliratokon kis olvasóinak olvasási kultúrájuk fejlesztésére:

Ne siess az olvasással, jobban megérted a könyvet!

Ha olyan szóval találkozol, amit nem ismersz, kérdezd meg, mit jelent!

Jegyezd meg a könyv címét és ne felejtse el, hogy ki írta!

Gondolkoj a könyvről és mondd el róla véleményed barátainak is!

Ezek a feliratok már nálunk is meghonosodtak néhány könyvtárban.

A gyermekkönyvtárügy nálunk még most van kibontakozóban, tehát igen nagy szükség van a tapasztalatcsere — a szovjet példák követésére. Csak így tölthetik be gyermekkönyvtárosaink azt a fontos posztot, melyre pártunk és kormányunk állította őket.

SIMON LÁSZLÓNE

Az iskola és a könyvtár együttműködésének formái

(EGY OLVASOMOZGALOM TAPASZTALATAI.)

Ifjúságunk olvasás iránti érdeklődése a felszabadulás óta egyre jelentősebb mértékben fokozódik. Ennek egyik oka az, hogy ifjúságunknak végre olyan könyveket adhatunk a kezébe, amelyek érdeklődésének, szellemi fejlődése színvonalának a legjobban megfelelnek. A könyv ezáltal ifjúságunk fejlődésének pótolhatatlan eszközévé vált. A másik körülmény pedig, ami a könyvtárak szerepének megnövekedését okozta az, hogy az irodalmi nevelés iskoláinkban központi helyet kapott. A tanulók olvasottsága, irodalmi tájékozottsága az általános nevelés nélkülözhetetlen tényezőjévé vált. Iskoláink magyrezse azonban hiányosan felszerelt könyvtárával nem képes az ifjúságot még a kötelező és ajánlott irodalom szükséges példányai-
val sem ellátni. A tanulók megnövekedett olvasási étvágyát kielégíteni a legtöbb iskola számára megoldhatatlan feladat. Így jórészt közkönyvtárainkra hárul, hogy az iskolai nevelés eredményességét veszélyeztető könyvhiány átmeneti nehézségein könnyítsenek.

A könyvtár és az iskola együttműködésének azonban az ilyen kényszerítő körülményt leszámítva is nagy pedagógiai jelentősége van. A könyvtár ugyanis szocialista társadalmunk kulturális felemelkedésének egyik fontos intézménye, amely az új ember kialakításából jelentékeny részt vállal magára. Eppen ezért még a könyvekkel

legjobban ellátott iskolának is arra kell törekednie, hogy ifjúságunk látogassa a közkönyvtárakat, használja a könyvtárak olvasótermeit. Sajátítsa el a könyvtár önálló használatát. Vegyen aktívan részt a könyvtár kulturális életében.

A következőkben arról számolunk be, hogyan valósult meg ez a termékeny együttműködés egy budapesti közkönyvtár és a körzetéhez tartozó általános iskola között. Milyen módszerekkel történt az együttműködés kifejejtése? Mik voltak az elért eredmények?

A könyvvel folytatott nevelőmunka megszervezése az iskolában. — A XVI. ker. Hősök-fasora általános iskola 800 főnyi tanulóerege részére az 1951—52. tanévben csupán egy kis házkönyvtár állott rendelkezésére. Így a gyermekeknek alig 15—20 százaléka juthatott hozzá rendszeresen olvasnivalóhoz. A nemrég megalakult Szabó Ervin-könyvtáriókról pedig alig hallottak még valamit. A tanéveleji számbavételkor az iskolánkból mindössze 34-en voltak tagjai a könyvtárnak.

A meginduló olvasómozgalomnak olyan szervezési és foglalkozási formákat kellett kialakítania, hogy tanulóink tömegeire erős vonzást tudjanak gyakorolni. Célpajnk között szerepelt a könyvtár iránt érdeklődést kelteni, tanulóinkat a könyvtártaóság megszerzésére serkenteni. A IV—VIII. osztályokban önként jelentkező pájtásokból *olvasó-aktívák* alakultak. Ezek voltak az olvasómozgalom gerincei: jól kézben tartható, többségükben szívesen olvasó tanulók.

Képviselve voltak azonban a fejletlenebb olvasási szinten álló gyermekek is, nehogy az a vélemény alakuljon ki az osztályban, hogy aktíva csak a legtöbbet olvasó tanuló lehet. A gyengék felvétele igen hatásos serkentő eszköznek bizonyult és növelte a tanulók bizalmát munkánk iránt.

Aktíva csak az lehetett, aki előbb a könyvtáratagságot megszerezte. Vállalnia kellett továbbá, hogy az ajándékba kapott díszes kis naplóba feljegyzi olvasmányait, esetleg rövid ismertetést, véleményt is ír az elolvasott könyvekről. Az aktíva-tagság kitüntetés számba ment. Így mindjárt az induláskor valóságos verseny kerekedett a tanulók között, hogy bekerüljenek a kezdetben 8—10 főben megállapított keretbe. Néhány hónap múlva aktívahálózatunk tagjainak létszáma 98-ra nőtt. Olvasási kedvükre és vállalt feladatuk végrehajtására jellemző, hogy az évvégi számbavételig 1200 könyvről készítették feljegyzést, számtalan az olvasmányaikra vonatkozó kritikát, rajzot és festményt.

Az aktívák az egyes osztályokban magukkal ragadták a köznyősöket: az olvasást, a könyvet elutasító tanulók minden osztályban feltalálható csoportját. Szervezték az iskolai és könyvtári anketákat. Az osztályon belül ellátták a sajtószolgálat minden formáját (az ifjúsági lapok terjesztését, faliújság szerkesztést, úttörő sajtó-

felelősi tisztségeket stb.). Az egyéni és csoportfoglalkozások eredményeképpen ezekben az osztályokban a nem olvasó tanulók szinte eltűntek. Az irodalmi érdeklődés jelentősen megnövekedett. Különösen lemérhető volt ez a növekedés a megvett ifjúsági lapok havi példányszámának gyarapodásából. A »Pajtás«, »Úttörő« és »Kisdobos« példányszámai 280-ról egyes hónapokban 1100 példány fölé emelkedtek. A Szabó Ervin Könyvtárfiókkal való együttműködés kifejlesztése.

Az olvasómozgalom iskolai megszervezésével párhuzamosan haladt a könyvtárral való együttműködés tervszerű kiépítése. Eredményeket nem érthetünk volna el, ha a könyvtárral való kapcsolatainkat nem szabályozzuk úgy, hogy azok nevelési elgondolásainknak megvalósítását kedvezően mozgósítsák elő.

Az olvasómozgalom eredményességének objektív alapja a könnyen hozzáférhető és jól felszerelt könyvtár. Emellett azonban éppen olyan fontos szerepet játszik a könyvtári alkalmazottak kapcsolata olvasóikhoz, és a velük való pedagógiai jellegű foglalkozás. A XVI. ker. könyvtárfiók ezeknek a követelményeknek jól meg tudott felelni. Ifjúságunkra állandó és erőteljes vonzóhatást tett, amely a könyvtáratagság hónapról hónapra történt növekedésénél is megmutatkozott:

	1951					1952				
Hónap :	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.
Kvt. tagok száma :	3	34	74	97	106	120	127	144	160	167

Az a 163 tanuló, akinek a fejlődését figyelemmel kísértük, a tanév kilenc hónapjában 3489 könyvet kölcsönzött ki. Ez tanulóként 21.4-es könyvtárlagnak felel meg. A gyermekek olvasási kedvét a könyvtár ki tudta elégíteni, ugyanakkor pedig fontos nevelési munkák elvégzését is sikerrel vállalta. A könyvtárosok — figyelembe véve iskolánk ifjúságának irodalmi nevelésével kapcsolatos szempontjait — egyénileg is foglalkoztak a gyermekekkel. A kivitt és beadott könyvekről rövid beszélgetést folytattak. Megkérdezték a tanulók véleményét, figyelemmel voltak kívánságaikra. A fejlettebb olvasókat kisebb könyvtári szolgálatra is igénybevételek, mint könyvtárrendezés, összekötőszolgálat az iskolával, faliújságcikk írása, könyvtári rendezvényeknél való közreműködés stb. Az ilyen alkalmai jók arra, hogy a könyvtáros és olvasói között a hivatalos érintkezésen túlmenő barátságos kapcsolatok fejlődjenek ki. A gyermek bizalma erősödik, a könyvtáros részéről őt

ért hatások termékenyebbek, nevelői értékűbbek.

Különösen a *könyvmegbeszélések* (anketok) fejlesztették tanulóinkban a könyv, az olvasás szeretetét, az irodalom mélyebb és világnézetformáló átérzését. A könyvtárral együttműködve olyan könyvmegbeszélési formákat dolgoztunk ki, amelyek eltérnek a sablonos, megszokott ankétoktól. Vonzóak, érdekesek, a gyermek képzeletét megragadóak. Az ilyen könyvmegbeszélésre szívesen jön a gyermek és nehezen távozik. Amikor például *Csaplina: A mi állatkertünk* c. gyermekművét ismertettük, tanulmányi kirándulást rendeztünk az állatkertbe. Az állatkert kultúrthonjában az egyik — erre a feladatra előkészített állatápoló — beszélt Csaplina könyvéről. Utána körsétát tettünk, hogy az életben is lássuk azokat az állatokat, amelyekről a könyv szól. Az irodalom és a valóság összekapcsolására alig gondolható ki ennél jobb módszer. Az eredmény nem is inaradt el. Ifjúságunk jelenlévő része — de még

olyanok is, akik csak hallottak az ankét-ról, — valósággal ostrom alá vették a könyvtárat és állatokról szóló könyveket kértek. *Murányi—Kovács: Barikádok jiai* c. könyvét maga az író ismertette. A gyermekek hetekkel az ankét előtt brigádokat alakítva olvasták a művet. Véleményeket levél formájában juttatták el az íróhoz s egyúttal kérdéseket is tettek fel, amire választ kértek. Az író így már előre tájékozódhatott arról, hogy művének melyik része ragadta meg a leginkább olvasóközönységét. Melyek azok a részek, amelyek tisztázásra szorulnak és melyek azok a problémák, amelyekre ifjú olvasói feleletet szeretnének kapni? *Izjumszkij: Vörös vállpántok* c. regényét ünnepl csapatgyűlésen olvasókonferencia keretében vitattuk meg. Utána könyvkiállításon mutattuk be az ifjúsági irodalom többszáz művét. *Iljin—Szegál: Hogyan lett az ember óriás?* című könyve I. részének jobb megértését pergőfilm bemutatásával értük el.

Az iskola és könyvtár munkatársai időről időre megbeszélték a két intézményt közösen érintő kérdéseket. Az iskola irodalmi nevelésének előmozdítása céljából, a könyvtár könyvanyagának kiegészítésénél tekintettel volt ezekre a nevelési érdekekre. A könyvek ajánlásánál figyelembe vette a tanulóifjúság részére kötelezően

előírt és ajánlott irodalmat. Az iskola viszont gondoskodott arról, hogy a könyvtár kulturális megmozdulásai falai között kellő visszhangra találjanak, ifjúságunk érdekelt korosztályai ott legyenek ezeken a rendezvényeken és aktív részvételükkel támogassák a könyvtár célkitűzéseit.

Összegezve az iskola és a könyvtár együttműködésének számbavehető eredményeit, megállapíthatjuk, hogy

1. tanulóink tekintélyes részénél az olvasás, az irodalommal való foglalkozás a szabadidő-felhasználás középpontjába került;

2. olyan irodalomhoz juttattuk iskoláink 10—14 éves ifjúságát, amely belső világuk kiépítéséhez, sokoldalú kulturális fejlődésükhöz feltétlenül szükséges;

3. az olvasás iránt közönyös, a ponyvát kedvelő és az irodalomhoz rosszul viszonyuló tanulók jó részénél sikerült az érdeklődést pozitív, a nevelés szempontjából kedvező irányba terelni;

4. segítséget nyújtottunk az iskola nevelési célkitűzéseinek a jobb megvalósításához azzal, hogy tanulóinkat a jellem- és világnézeti nevelését szolgáló, az általános ismeretek fejlesztését előbbrevívó irodalommal láttuk el.

Dr. TÓTH BELA
ált. isk. nevelő.

200.000 új olvasó

A Minisztertanácsnak a könyvtárügyről hozott májusi határozata megállapítja, hogy a szocialista építés sokrétű feladatainak megoldása, valamint a dolgozók széles tömegeinek egyre növekvő művelődési vágya szükségessé teszi a könyvtárak munkájának megjavítását és továbbfejlesztését. Ennek érdekében 1952. év végéig minden megyében a megyei tanács intézményeként megyei és 1952-től kezdődően 1954. év végéig minden járásban a járási tanács intézményeként járási könyvtárat kell szervezni.

Ennek a határozatnak értelmében ebben az évben létrejött 19 megyei és 45 járási könyvtár. December 30-án avatták fel Egerben és december 31-én Budapesten a két utolsó megyei könyvtárat.

Ezzel megvettük az állami könyvtárak egyre jobban szélesedő hálózatának alapját. Rákosi elvtárs mondta a költségvetési tárgyalás során, hogy ma Magyarországon minden 600 emberre egy könyvtár esik.

A Minisztertanács határozata mutatja, hogy a párt és a népi demokratikus állam

milyen fontosságot tulajdonít a könyvtárügynek. Megyei, járási tanácsaink nagy része lelkesen hajtotta végre ezt a feladatot. Kiemelkedő jó munkát végeztek Borsod, Somogy, Békés megyei tanácsok, melyek mindent elkövettek könyvtáraik létrehozása érdekében. Ezzel ellentétben voltak olyan tanácsok is, amelyek nem látják a könyvtárügy fontosságát, terhes feladatnak érezték, és mindent a központi segítségtől vártak. Pl. Pest, Veszprém, Győr-Sopron megye.

A dolgozó nép érzi, hogy a könyvtárakat az ő számára hozza létre a népi demokrácia. Keszthelyen pl. a megye minden részéből önzönlöltek a dolgozók, hogy a könyvtár avatásán részt vegyenek. A járási könyvtár október óta működik. Olvasóinak száma a 600-at meghaladta és a havonta kikölcsönzött kötetek száma elérte a 700-at. Hódmezővásárhelyen, amelyről Móricz Zsigmond 1923. szeptemberében azt írja, hogy az egyetlen könyvkereskedésben egy hónap alatt egyetlen-egy könyv sem kelt el, — ma, a megyei könyvtárat, megnyitása után szinte megrohanták az olvasók.